

Först kallades han kuppakare men nu har Andry Rajoelina erkänts som Madagaskars ledare av omvärlden.

Foto: Magnus Bellander

Statskuppen som världen köpte

Först kallades Andry Rajoelina kuppakare av hela det internationella samfundet. Ett halvår senare erkändes han som Madagaskars officiella president, tack vare en överenskommelse om maktindelning med tre av landets tidigare ledare. Frågan är om samlingsregeringen är slutet på landets politiska kris eller början på nästa.

EN DEL I FOLKMASSAN SPRANG EFTER. De försökte rycka upp bakluckan på ambulansen, trots att chauffören knappt hade hunnit bromsa in och få stopp på bilen. En sorts desperat hjälpsamhet som drevs på av stämningen. Allt fler anhängare och nyfikna flockades och trängdes nu utanför akutmottagningen, där skadade demonstranter rullades in på löpande band.

– Militärerna använder skarp ammunition, skrek en ung kille som just kommit tillbaka från demonstrationen och nu viftade med en upphittad tomhylsa inför folksamlingen.

Det hade gått elva dagar sedan landets president Marc Ravalomanana hade lämnat makten och önt i händerna på Madagaskars militärer. Bakgrunden var veckor av demonstrationer som hade riktats mot honom och den alltmer otydliga gränsen mellan staten och Ravalomananas privata affärsimperium.

I början hade militären slagit tillbaka mot demonstranterna, något som resulterat i rykten om minst ett femtiotal döda. I takt med att de spridits hade pressen på generalerna ökat. Myteri inom armén hade till sist gjort att militären bytt sida, övergivit presidenten och istället backat upp mannen som ledde demonstrationerna, en trettiofyraårig borgmästare och före detta festfixare vid namn Andry Rajoelina.

DE ANHÖRIGA SOM NU VÄNTADE I SKUGGAN utanför sjukhuset tillhörde Ravalomananas trogna anhängare. De kallade maktövertagandet för en statskupp, ropade på omvärldens hjälp och mötte samma militärintsatser som Rajoelina supportrar hade mött några veckor tidigare.

Ingen verkade tro på förhandlingar.

Det tog ett halvår och flera misslyckade försök innan den politiska krisen på Madagaskar fick en åtminstone tillfällig lösning.

I november enades Rajoelina och Ravalomanana om formerna för en övergångsregering som skulle leda landet fram till allmänna val under 2010.

I förhandlingarna om maktindelningen ingick inte bara Rajoelinas och Ravalomanana, utan även två av landets tidigare presidenter, Albert Zafy och Didier Ratsiraka, som hela tiden hade funnits med i bakgrunden under den politiska krisen.

– Det hela är rätt deprimerande. Vi ser hur kampen om makten står mellan tre före detta presidenter och den nuvarande, som tog makten genom en statskupp, säger Stephen Ellis, professor i Leiden som studerat Madagaskars historia och politik.

DE ÅTERKOMMANDE POLITISKA KRISERNA på Madagaskar bottenar i en kombination av utbredd fattigdom och vissa grupper politiska dominans, enligt Ellis. Sprickan löper inte bara mellan landsbygden och huvudstaden, utan även inne i Antananarivo, där en underliggande spänning hela tiden råder mellan den växande gruppen fattiga och den politiska eliten.

– Den spänningen kan utnyttjas för politiska ändamål och det har vi sett under de senaste trettio åren, säger han.

När Ravalomanana blev president valde han att bryta med en stor del av den dominerande klassen, menar Ellis. Han behandlade dem med förakt, något som gjorde att många av dem vände sig emot honom. Att krisens utlösande faktor var en radiointervju där före presidenten Ratsiraka kritiserade den sit-

tande presidenten ska ses i det sammanhanget. På samma sätt utmanade Ravalomanana den före detta kolonisationsmakten Frankrike, som fick sin ambassadör utvisad på landets nationaldag i juli för två år sedan.

– Jag kan förstå att han ville omorientera Madagaskars ekonomiska intressen bort från Frankrike och istället i riktning mot Asien och engelsktalande Afrika, men han irriterade fransmännen på ett onödigt sätt, säger Ellis.

I jämförelse har den unge Andry Rajoelina ansetts stå närmare den politiska eliten och fransmännen. Frankrike valde också att fortsätta sitt bistånd och samarbete med Madagaskar efter Rajoelinas maktövertagande, något som USA, EU och Norge inte gjorde.

PÅ LANDSBYGDEN UPPLEVDE MÅNGA däremot maktkampen mellan Rajoelina och Ravalomanana som en intern huvudstadsuppgrörelse. Bara några mil från Antananarivo fortsatte livet som vanligt i slumrande byar som sällan upplevt effekterna av Madagaskars maktskiftet.

– Det enda som jag har märkt och bryr sig om är att matpriserna gått upp efter krisen, sa Ravololonandrasana Harinivo i byn Ambodinifody, där människor knappt fick in nyhetssändningarna på den nationella radion, trots att huvudstaden inte ligger mer än en timma bort.

För landsbygden var det framförallt det indragna biståndet och genomklappningen inom turistindustrin som kändes av. Bortsett från det räknade inte Ravololonandrasana Harinivo med några konsekvenser beroende på vem som gick segrande ur

Trots sitt korrupta beteende har före presidenten Marc Ravalomanana kvar anhängare.

Foto: Magnus Bellander

maktkampen. Ett synsätt som nog delades av en stor del av dem som lever under fattigdomsgränsen på Madagaskar, uppemot 70 procent av befolkningen.

– Vår situation här förändras inte beroende på vem som är president. Och det är väl därför som vi heller inte bryr oss ett dugg.

ÄVEN INNE I ANTANANARIVO upplevde många krisen som en elituppiggörelse. En oroligt radiolyssnande taxichaufför berättade att han först hade stöttat protesterna mot den förra presidenten. Nu vågade han inte ens ta kunder som ville bli körda till demonstrationerna.

– I början ville vi korrigera Ravalomananas korrupta beteende genom protesterna. Tanken var aldrig att någon skulle ta makten med hjälp av militären.

En av de upprörande frågor som hade dragit ut taxichauffören i demonstrationerna var Ravalomananas användande av landets tillgångar. Presidenten hade inte bara spenderat drygt 400 miljoner kronor på ett nytt presidentplan, utan även ingått ett omfattande avtal om öns jordbruksmark med det koreanska företaget Daewoo. Enligt avtalet gavs Daewoo rätt att bruka 1,3 miljoner hektar under nittionio års tid, ett av de mest omfattande exemplen på den form av landavtal i Afrika som kritiker kallar 'land grabbing' och ser som ett hot mot det afrikanska jordbruket. Avtalet med Daewoo upphävdes tack vare Rajoelinans protester. Trots det ville taxichauffören att saker bara skulle återvända till det gamla vanliga.

– Det största problemet nu är att ingenting fungerar. Ingen vet vilken som är den riktiga regeringen eller hur länge det här ska hålla på. Så om man ska ha ett papper eller tillstånd påskrivet, vem ska man då egentligen vända sig till?

DEN NYA ÖVERGÅNGSREGERINGEN blir tills vidare den som skriver på papper och styr Madagaskar, men i omvärldens ögon är det ännu inte "business as usual". Afrikanska Unionen vill se konkreta framsteg mot demokratiska val innan organisationen är beredd att välkomna madagaskerna tillbaka.

Samma sak gäller antagligen för de givarländer som strypte sitt bistånd till ön under krisen. Därför lär fattiga madagasker känna av krisen en fortsatt tid i väntan på att biståndet och turisterna återvänder. De politiska eliterna lär däremot plocka med sig helt andra saker från krisen. Det bestående minnet lär vara att Ravalomanana aldrig återinsattes som president och att Rajoelina istället erkändes som landets ledare av omvärlden, trots de ursprungliga kraven på hans omedelbara avgång.

De erfarenheterna riskerar att göra sig påmind nästa gång Madagaskars makthavare överväger sina alternativ i den politiska kampen.

MAGNUS BELLANDER

Under protesterna rullades skadade demonstranter in på löpande band på akuten.

Foto: Magnus Bellander

